

The Tale of the Last Eight Pesukim

Timely Torah, Sep 13th

We thank Dr Leslie Honikman who will be sponsoring this shiur in honor of his mother's yahrtzeit, Mrs Rose Honkman, Shaindy bas Eliezer, ע"ה
 This shiur commemorates the Hachnosas Sefer Torah in honor of our past member Dr. Murray Kohn, ע"ה.
 Ibodlo Lechaim Tovim Uleshalom, it celebrates the Hachnosas Sefer Torah in honor of the 90th Birthday of Mr. Lenny Kunin, נ"ו

1. Devarim 34:1-12

<p>א וַיַּעַל מֹשֶׁה מֵעֲרַבַת מוֹאָב, אֶל-הַר נְבוֹ, רֹאשׁ הַפְּסָגָה, אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי יְרֵחוֹ; וַיִּרְאֶהוּ יְהוָה אֶת-כָּל-הָאָרֶץ אֶת-הַגְּלָעָד, עַד-דָּן.</p>	<p>1 And Moses went up from the plains of Moab unto mount Nebo, to the top of Pisgah, that is over against Jericho. And the LORD showed him all the land, even Gilead as far as Dan;</p>
<p>ב וְאֶת, כָּל-נַפְתָּלִי, וְאֶת-אֶרֶץ אֶפְרַיִם, וּמְנַשֶּׁה; וְאֶת כָּל-אֶרֶץ יְהוּדָה, עַד הַיָּם הָאֲחֵרוֹן.</p>	<p>2 and all Naphtali, and the land of Ephraim and Manasseh, and all the land of Judah as far as the hinder sea;</p>
<p>ג וְאֶת-הַנֶּגֶב, וְאֶת-הַכְּפָר בְּקַעַת יְרֵחוֹ עִיר הַתְּמָרִים--עַד-צֹר.</p>	<p>3 and the South, and the Plain, even the valley of Jericho the city of palm-trees, as far as Zoar.</p>
<p>ד וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו, זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם, לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לֵאמֹר, לְזָרְעֲךָ, אֶתְנֶנָּה; הֲרֵאִיתִיךָ בְּעֵינַיִךְ, וְשָׂמָה לֹא תַעֲבֹר.</p>	<p>4 And the LORD said unto him: 'This is the land which I swore unto Abraham, unto Isaac, and unto Jacob, saying: I will give it unto thy seed; I have caused thee to see it with thine eyes, but thou shalt not go over thither.'</p>
<p>ה וַנָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד-יְהוָה, בְּאֶרֶץ מוֹאָב--עַל-פִּי יְהוָה.</p>	<p>5 So Moses the servant of the LORD died there in the land of Moab, according to the word of the LORD.</p>
<p>ו וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּנֵי בְּאֶרֶץ מוֹאָב, מוּל בֵּית פְּעוֹר; וְלֹא-יָדַע אִישׁ אֶת-קְבֻרָתוֹ, עַד הַיּוֹם הַזֶּה.</p>	<p>6 And he was buried in the valley in the land of Moab over against Beth-peor; and no man knoweth of his sepulchre unto this day.</p>
<p>ז וּמֹשֶׁה, בֶּן-מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה--בְּמָתוֹ; לֹא-כָהַתָּה עֵינָיו, וְלֹא-נָס לַחָה.</p>	<p>7 And Moses was a hundred and twenty years old when he died: his eye was not dim, nor his natural force abated.</p>

<p>ח וַיִּכְפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב, שְׁלֹשִׁים יוֹם ; וַיִּתְּמוּ, יָמֵי בְּכֵי אֲבֵל מֹשֶׁה.</p>	<p>8 And the children of Israel wept for Moses in the plains of Moab thirty days; so the days of weeping in the mourning for Moses were ended.</p>
<p>ט וַיְהִי וַיֵּשֶׁע בֶּן-נּוּן, מְלֵא רוּחַ חָכְמָה--כִּי-סָמַךְ מֹשֶׁה אֶת-יָדָיו, עָלָיו ; וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ, כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת- מֹשֶׁה.</p>	<p>9 And Joshua the son of Nun was full of the spirit of wisdom; for Moses had laid his hands upon him; and the children of Israel hearkened unto him, and did as the LORD commanded Moses.</p>
<p>י וְלֹא-קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל, כְּמֹשֶׁה, אֲשֶׁר יָדְעוּ יְהוָה, פְּנִים אֶל-פְּנִים.</p>	<p>10 And there hath not arisen a prophet since in Israel like unto Moses, whom the LORD knew face to face;</p>
<p>יא לְכֹל-הָאֵתוֹת וְהַמוֹפְתִים, אֲשֶׁר שְׁלַח יְהוָה, לַעֲשׂוֹת, בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם--לְפָרְעָה וּלְכָל-עַבְדָּיו, וּלְכָל-אֶרְצוֹ.</p>	<p>11 in all the signs and the wonders, which the LORD sent him to do in the land of Egypt, to Pharaoh, and to all his servants, and to all his land;</p>
<p>יב וּלְכָל הַיָּד הַחֲזָקָה, וּלְכָל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה, לְעֵינֵי כָל-יִשְׂרָאֵל. {ש}</p>	<p>12 and in all the mighty hand, and in all the great terror, which Moses wrought in the sight of all Israel. {P}</p>

2. Talmud Bavli, Bava Basra 15a

אמר מר יהושע כתב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה תניא כמאן דאמר שמונה פסוקים שבתורה יהושע כתבן דתניא) דברים לד, ה (וימת שם משה עבד ה' אפשר משה אלא עד כאן כתב משה מכאן ואילך כתב יהושע דברי ר"י ואמרי לה ר' נחמיה

The Gemara elaborates on the particulars of this *baraita*: **The Master said** above that **Joshua wrote his own book and eight verses of the Torah**. The Gemara comments: This *baraita* is taught in accordance with the one who says that it was Joshua who wrote the last eight verses in the Torah. This point is subject to a tannaitic dispute, as it is taught in another *baraita*: “**And Moses the servant of the Lord died there**” ([Deuteronomy 34:5](#)); is it possible that after Moses died, he himself wrote “**And Moses died there**”? **Rather, Moses wrote the entire Torah until this point, and Joshua wrote from this point forward; this is the statement of Rabbi Yehuda. And some say that Rabbi Neḥemya stated this opinion.**

אמר לו ר"ש אפשר ס"ת חסר אות אחת וכתיב) דברים לא, כו (לקוח את ספר התורה הזה אלא עד כאן הקב"ה אומר ומשה אומר וכותב מכאן ואילך הקב"ה אומר ומשה כותב בדמע כמו שנאמר להלן) ירמיהו לו, יח (ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו

Rabbi Shimon said to him: Is it possible that the Torah scroll was missing a single letter? But it is written: “Take this Torah scroll” ([Deuteronomy 31:26](#)), indicating that the Torah was complete as is and that nothing further would be added to it. **Rather, until this point the Holy One, Blessed be He, dictated and Moses repeated after Him and wrote the text. From this point forward, with respect to Moses' death, the Holy One, Blessed be He, dictated and Moses wrote with tears.** The fact that the Torah was written by way of dictation can be seen later, as it is stated concerning the writing of the Prophets: “**And Baruch said to them: He dictated all these words to me, and I wrote them with ink in the scroll**” ([Jeremiah 36:18](#)).

כמאן אזלא הא דא"ר יהושע בר אבא אמר רב גידל אמר רב שמונה פסוקים שבתורה יחיד קורא אותן לימא (ר"י היא) ודלא כר"ש אפילו תימא ר"ש הואיל ואשתנו אשתנו :

The Gemara asks: **In accordance with whose opinion is that which Rabbi Yehoshua bar Abba says that Rav Giddel says that Rav says:** When the Torah is read publicly in the synagogue, **one person reads the last eight verses in the Torah**, and that section may not be divided between two readers? **Shall we say that this is in accordance with the opinion of Rabbi Yehuda and not in accordance with the opinion of Rabbi Shimon**, as according to Rabbi Shimon these verses are an integral part of the Torah, written by Moses just

like the rest? The Gemara answers: **Even if you say** that this was said in accordance with the opinion of **Rabbi Shimon, since they differ** from the rest of the Torah in one way, as Moses wrote them with tears, **they differ** from the rest of the Torah in this way as well, i.e., they may not be divided between two readers.

Topic 1: What is Dema?

3. Rashi, Menachos 30a

הקב"ה אומר - ומשה אומר אחריו כדי שלא יטעה בכתב וכותב **מכאן ואילך משה כותב בדמע** - ולא היה אומר אחריו מרוב צער

8 חידושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף טו עמוד א

יש שגורסין הקב"ה אומר ומשה כותב ומכאן ואילך הקב"ה אומר ומשה כותב בדמע פ"י וההפרש שביניהם כי הראשונים נכתבים בדיו והאחרונים נכתבים בדמע, וכן כתב הרמ"ה ז"ל

ויש גורסין עד כאן הקב"ה אומר ומשה **אומר וכותב**, כלומר שהיה חוזר הפסוק קודם שיכתבנו מרוב חיבה וכדי שלא יטעה בה, מכאן ואילך הקב"ה אומר ומשה כותב בדמע, כלומר שהיה כותב ובוכה ולא היה חוזר הפסוק מרוב צער

4. Shulchan Aruch, YD 274:2

צריך שיהיה לפניו ספר אחר, שיעתיק ממנו, שאסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב. **וצריך שיקרא כל תיבה בפיו קודם שיכתבנה**

Topic 2: What does it mean Yachid Koreh?

Option 1:

5. Shita Mekubetzes, Bava Basra 15a

שמונה פסוקים שבתורה יחיד קורא אותם. כלומר הקורא פסוקים שלפניהם אינו רשאי לגמור עד סוף התורה שנמצא **קורא מה שכתב משה עם מה שכתב יהושע** אלא מפסיק ועולה אחר וקורא פסוקים אלו בפני עצמם כדי שיהא ניכר שלא כתבן משה אלא יהושע.

Option 2:

6. Ad loc.

פירוש אחר יחיד קורא אותם כלומר ואינו רשאי להפסיק בהם כדי שלא יהא ניכר שיהושע הוא כתבן. הר"י ן' מיגש ז"ל

Option 3 and 4

7. Tosfos, Menachos 30a

שמנה פסוקים שבתורה יחיד קורא אותן - ה"ר משולם היה מפרש למעוטי שלא יקרא ש"צ עמו וקשה לר"ת דבימי החכמים לא היה רגילות שסייע שליח ציבור לקורא בתורה כדמוכח בפ' שני דמגילה (דף כא: ושם) דאמרינן קראוה שנים יצאו משא"כ בתורה

אלא כן עיקר כמו שפירש בקונטרס לאפוקי שלא יקראו זה אחר זה אותם ח' פסוקין כגון זה ד' וזה ד' או זה ה' וזה ג'

ומה שנוהגין עכשיו שמסייע ש"צ לקורא בתורה כדי שלא לבייש את מי שאינו יודע לקרות כענין שמצינו במס' ביכורים (פ"ג מ"ז) שהתקינו שמקרין את הכל וכי ההיא דבפ' בתרא דנדה (דף עא.) שהתקינו שמטבילין כלים על גבי כל הנשים, מ"ר

Option 5

8. Mishna Torah, Nesias Kapaim 13:6

שמונה פסוקים שבסוף התורה מותר לקרות אותם בבית הכנסת בפחות מעשרה, אע"פ שהכל תורה היא ומשה מפי הגבורה אמרם הואיל ומשמען שהם אחר מיתת משה הרי נשתנו ולפיכך מותר ליחיד לקרות אותן.

Raavad, ad loc.

כתב הראב"ד ז"ל /א"א/ לא שמענו דבר זה מעולם ומה שאמרו יחיד קורא אותן לומר שאינו מפסיק בהן והכי איתא בירושלמי במגלה, ובמקומות הללו נהגו שהעולים לקרות בתורה הוא לבדו קורא ואין החזן קורא עמו, **ומה שכתב הוא ענין זרות הוא מאד והצבור היכן הלכו עכ"ל**

Option 6:

9. Halachos Ketanos LeMordechai, Menachos

ואני שמעתי יחיד ת"ח כדאמרי' לא כל הרוצה לעשות עצמו יחיד עושה והיה מנהגן לקרות הגדול קודם 'ואח"כ הקטן ממנו כדאמרי' פרק הניזקין ואחריהם מי כו